

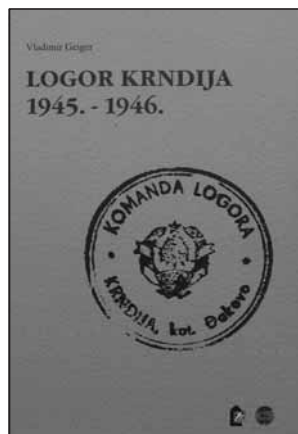
Vladimir Geiger

Logor Krndija 1945.-1946.

Hrvatski institut za povijest, Zagreb i Hrvatski institut za povijest Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski brod, Zagreb, 2008.

Za razliku od velikog broja ljudi kojima ime sela Krndija zasigurno ne govori ništa, većina stanovništva Đakovštine zna da je Krndija danas jedva naseljeno mjesto, mjesto kojega su početkom osamdesetih godina 19. stoljeća osnovali njemački kolonisti. Pred izbijanje Drugoga svjetskoga rata selo je imalo oko 1500 stanovnika, da bi već potkraj listopada 1944. godine bilo potpuno pusto. Te godine Žitelji mjesta, a oni su gotovo u potpunosti bili Nijemci, organizirano su izbjegli u Njemačku, a već sljedeće, 1945. godine, cijelo selo pretvoreno je u sabirni logor. Prvo za sve nepoćudne novome režimu, a potom isključivo za pripadnike njemačke narodnosne manjine, i to u pravilu djecu, Žene i starije osobe. Logor je egzistirao od kolovoza 1945. do svibnja 1946. godine i bio na području cijele Jugoslavije jedan od najvećih sabirnih logora te vrste. Procjenjuje se da je kroz njega prošlo 3500 do 4000 osoba, a da je od gladi, tifusa i uopće neljudskih uvjeta Življenja stradalo od 500 do 1500 zatvorenika.

Logor Krndija bio je paradigmatičan za sudbinu većine Nijemaca na prostoru bivše Jugoslavije koji su već i prije završetka rata od strane komunističkih vlasti stigmatizirani kao kolektivni krivci za suludu politiku nacističke Njemačke, a potom na osnovu takve, isto tako sulude kvalifikacije, opljačkani i protjerani. U iscrpnoj studiji koja je prethodila prikazu dokumenata o logoru Krndija dr. Vladimir Geiger, jedan od najproduktivnijih istraživača sudbine folksdojčera na prostorima bivše Jugoslavije, rezimirao je i potkrijepio novim argumentima neke od svojih osnovnih teza koje uspješno brani još od prvih radova objavljenih sredinom 80-ih godina, da bi potom minuciozno analizirao sve segmente nastanka, funkcioniranja i gašenja logora. U tom dijelu knjige on i dalje, i to s pravom, odbacuje kolektivnu krivnju kao valjan argument za kažnjavanje cijelih naroda, dok odgovornima za oduzimanje imovine

folksdojčera i njihovo protjerivanje ne smatra ni Hrvate, ni Srbe, pa čak ne ni komuniste, već određene Hrvate, određene Srbe i određene komuniste. Što se pak tiče samog logora dominiraju teme o njegovoj transformaciji od radnog logora za najširi krug ratnih zarobljenika prema „ekskluzivno“ folksdojčerskom logoru, uvjetima smještaja, prehrani, broju i strukturi zatočenika te popisu Žrtava po starosnoj, rodnoj i zavičajnoj strukturi. Nakon dugog i zasigurno iscrpljujućeg rada oko poimeničnoga popisa stradalih Geiger je došao do nepobitno točnih podataka da je u logoru stradalo najmanje 338 osoba. S obzirom da se procjene o broju Žrtava u logoru kreću od 500 do 1500 osoba, a da i neka nova istraživanja, čak kada bi ih i bilo, zasigurno ne bi značajnije promijenila broj stradalih do kojih je došao Geiger, čini se da i poslije ove monografije još uvijek ostaje poprilična diskrepancija između egzaktno utvrđenog broja stradalih i procjena o sveukupnim Žrtvama. Tako će to, po svemu sudeći, i ostati. Sve manji broj danas još uvijek Živih logoraša, selektivnost građe, ali i ograničene mogućnosti povijesne znanosti kao takve ne ulijevaju nadu da ćemo o tragičnim događajima u logoru Krndija saznati puno više od onoga što nam nudi ova studija.

Najveći dio knjige, više od 300 stranica, zauzimaju dokumenti koji svaki na svoj način svjedoče o pojedinim aspektima organizacije i Života u logoru, bilo kroz korespondenciju, zapisnike i naredbe organa vlasti, ili pak kroz logoraška sjećanja, pisma, dnevnike, pjesme i neke druge, nerijetko duboko emotivne iskaze. Na zadnjim stranicama knjige autor je, između ostaloga, objavio i dva kazala, imensko i mjesno, koja svaka na svoj način bitno doprinose boljem snalaženju u imenima i nazivima mjesta impregniranoj monografiji.

Ovom knjigom, koja je realizirana u okviru znanstvenog projekta Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu pod nazivom „Ljudski gubici Hrvatske u Drugome svjetskom ratu i poraću“, dr. Vladimir Geiger vjerojatno nije zaokružio svoj impresivni opus o sudbini Nijemaca na područjima bivše Jugoslavije. Sa nestrpljenjem i intelektualnom znatiželjom očekujemo nove naslove.

Borislav Bijelić